PAVEL KOLMAČKA

STOPY ZA OBZOR

TRIÁDA

TRIÁDA

STOPY
ZA
OBZOR

PAVEL KOLMAČKA

STOPY ZA OBZOR

TRIÁDA

Kniha vychází s laskavou podporou
Ministerstva kultury ČR,
Nadace český literární fond
a Nadačního fondu Obce spisovatelů

© Pavel Kolmačka, 2006
ISBN tištěné verze 80-86138-77-1
ISBN verze PDF 978-80-7474-040-4

LEVÁ DESKA: OKO

Pahorek, vichr, máchám nad hlavou oštěpem
a pokřikuji, hééééé hohéééé, oblaka se valí k horizontu.
Rychle, řemínky. Rozvázat nebo aspoň povolit, jestřáb se už
cuká, poposedá, rozpíná a zase skládá křídla. Konečně je
volný. Tak leť! Léééť! Le…e… Zaraženě, s rukama
bezmocně svěšenýma přihlížím, jak místo aby
stoupal a kroužil, přistává o pár kroků
níž na svahu. Běžím k němu a zkouším
ho vypustit znovu, a ještě, a ještě
jednou. Vždycky se dychtivě vrhne
k nebi, a bázlivě se snáší na zem.

1. Prolukou

„Po široširé… pláni… jel… osamělý… jezdec.“

Vítek zřetelně poklesl hlasem a naznačil tečku.

Béďa se zasmál a zamumlal: „Hmmm, to je aspoň začátek. Žádný dlouhý úvody o tom, že ptáčci zpívali.“

Mrkl po Vítkovi, jestli ještě něco dodá, a pustil se do zapisování.

Byla středa odpoledne, čas neradostný a mrzutý. Daleko od blaženosti nedělního nicnedělání i k úlevnému vydechnutí v pátek po obědě. Nejbližší události neslibovaly nic dobrého. K večeři květák na mozeček, pak psaní úkolů, úklid nádobí, ráno vstávání do školy. Jezdec na pláni přijížděl odjinud.

Kdy Vítkovi rozváže jazyk další věta? Tu první měl promyšlenou dávno. Nosil ji stále s sebou, ráno s ní vstával a večer s ní chodil spát. Na druhou teď měl pět, možná deset vteřin.

Představoval si, že přijde sama. Prostě vystoupí z hlubiny a nabude tvar, podobně jako když na fotografickém papíru hozeném do vývojky postupně vyvstanou kontury, jemnější plochy a nejjemnější valéry, až vznikne celý obraz. Pak už jen ustálit. Uběhla třetí, čtvrtá vteřina. Nic, vůbec nic. A tamhle? Jako by zahlédl. Nechtěl to zaplašit. Ještě počká.

Oknem viděl na čtvercovou travnatou plochu s několika břízami, sevřenou ze tří stran domovními bloky, jež před lety postavili vězňové.

Čtvrtou stranu tvořila silnice.

Padal soumrak.

Rozsvícené reflektory pluly šerem.

Nejvzdálenější předměty už bylo možno rozlišit jen za pomoci paměti. Tamhle přece před chvilkou stálo klepadlo na koberce a hned vedle pojízdná sběrna. Hranice věcí a stínů pozbyly určitost. Tu i onde z nich zůstala jen místa pozvolných přechodů.

Co... co je to?

Na čtvercové ploše, v pravidelné sídlištní zástavbě jaksi bezúčelné a nahodilé, nastal pohyb. Z proluky mezi bloky vyrazil kluk na kole. Jako by ho Vítek vyvolal. Dočista sám, všichni šli dávno domů psát úkoly a večeřet. Jen on, poslední ze všech, ještě šlapal do pedálů a uháněl vpřed, nahrbený, s hlavou těsně nad řídítky. Bunda se mu nadouvala. Stromy komíhaly dlouhými větvemi. Čepice sletěla z hlavy a zůstala vzadu na pěšině. Nezastavil, hnal se dál. Nač si kazit požitek z jízdy? Vítek i z té dálky a přes dvojité sklo slyšel, jak řinčí blatník. Možná jen cosi zalomozilo v sousedním bytě.

„Po širošíré pláni jel osamělý jezdec. Tečka."

„Už to má..."

Hláska em na konci slova mám se někde zapomněla, Béďa zřejmě musel polknout slinu.

„Co nediktuješ? Dál!"

Přeskočila jiskra. Slova vyvolala obraz i před jeho očima. Ano, ve spečené šedé všednosti je skulina. Kdo přiloží oko, nevidí chvíli nic, ale pak v nicotě počne vznikat pláň. Rozlehlost. Podvečerní vánek žene po její zelené trávní hladině táhlé vlny, vlna za vlnou běží vpřed, je to pevnina, nebo moře? Země, země! Vydává jemný vlhký pach. Mezi stébly se k ptačímu hnízdu neviditelně klikatí tečkovaný had, svou kuličku si valí brouk. Pod povrchem hloubí chodby dlouzí červi a drobní světloplaší hlo-

davci. Vysoko plachtí dravec. Vládne naprosté ticho. Nad horizontem rudě vyšlehují poslední zbytky svitu.

„Vítr… mu… čechral… vlasy.“

Jezdec byl v té rozlehlosti jediný bod pohybující se odněkud někam. Ujížděl k horizontu po lince stop – jasně dosvědčovaly, že v té rozlehlosti není sám a že tudy před ním kdosi prošel. Zatím byl ještě příliš daleko, aby se dalo říci, kdo to je, zda lovec, voják, zločinec či misionář, žena či muž.

„Mám! Tobě to trvá! Na, vem si mentolku, ať ti to rychlejc vymejšlí.“

Béďa zašustil sáčkem a proud řeči se zadrhl.

„Vlasy,“ zopakoval Vítek.

Už zas neviděl nic než domovní bloky. Kde je kluk s kolem? Přece si ho nevyfantazíroval. Aha, tamhle mezi auty, byl málo zřetelný. Teď jede nazpět k proluce.

„Já to snad ani nevymejšlím. Někdy si jezdím jako támhleten. Když už sou všichni doma, zabrzdím a prohlídnu stopy. Čuchám, co je ve vzduchu. Koukám, kde je pošlapaná tráva. Vtip je v tom, jak se nenechat splíst. A na nic nezapomenout. Příště se zas něco najde a vysvětlí, ale možná taky ještě víc zmotá. Stopař musí bejt pořád ve střehu.“

„Jasně. Bodeť. Hele, jenom todle mi prozraď. Kam dojede? Jak to dopadne?“

„Kdo zdržuje, já, nebo ty?“

„Já jenom, jestli nakonec neumře.“

„Ne–e.“

Neznělo to přesvědčivě.

Místo trmácení kamsi za obzor by možná bylo lepší zahrát si fotbal.

„A méno? Aspoň méno mi řekni. Jaký si mu dal? Džek?“

„Nevíme ani, jak se takový ména píšou.“

„Džek se píše j-a-c-k.“

„Džek ne. Vraní oko.“

„Proč Vraní oko? To je indiánský?“

„Protože mě to tak zkrátka napadlo. Pozdějc ho můžeme změnit. Zdá se ti směšný?“

„Může bejt. Ale ať má společníka. Jestli ho nemá, tak vymysli. Moh by se menovat Bob. To se píše Bob. A diktuj už.“

„No tak jo, dyž mermomocí chceš. Proč by ne? Napiš, že záleželo na Bobovi. Všichni se pustili za ním, a ne za Vraním okem. Vraní oko získal náskok. Ujížděl, kam ukazovaly stopy. S Bobem se sejdou pozdějc, až bude vhodná doba, nebo na místě, který oba znaj.“

Vinnetou a Shatterhand, pušky v rukou a v očích odhodlání podstoupit i nejkrkolomnější rizika pro mír a dobro, hleděli z plakátu za Béďovými zády kamsi ke druhé zdi a k jiné dvojici, tlouštíkovi a tyčkovi v buřinkách. Tlouštík měl pod nosem knírek štěteček a vypadal rozhněvaně, hubený roztahoval pusu od ucha k uchu. Dvojice mlčky pozorovala dvojici. Stínidlo z černého bakelitu soustředilo světlo na sešit.

Pozvolný tok řeči. Skřípání plnicího pera. Vedle Laurela s Hardym Béďův zvětšený obrys.

Kluk s kolem chvíli čekal u přechodu, a když blikla zelená, nasedl a zmizel mezi věžáky. Vraní oko přebrodil řeku. Výbojky zablikaly a ozářily klepadla a plechové kontejnery. Kdosi k nim chvátal v teplácích a nátělníku s odpadkovým košem, jen tak naboso vklouzl do dřeváků a teď se tetelil zimou. Žena vlekla hrozny nákupních tašek, muž nesl v jedné ruce aktovku a dru-

hou vedl za řídítka koloběžku. Směrem k proluce táhla parta výrostků. Pohroužili se do tmy, jen ohýnky cigaret o nich dávaly vědět.

„Vraní oko, Bob," zkusil naposled Vítek, ale jen tiše, pro sebe. Musel domů. Ve dveřích ještě zašilhal k Vinnetouovi se Shatterhandem, možná se jim s Béďou aspoň trošku podobají? Zahlédl však odraz v okně, sebe hubeného a s chocholkou na hlavě a Béďu kulatého a měkkého.

Plni těch prvních řádek a rozrušeni slovy jako kůň, kopyta, nůž nebo cválal málem vběhli pod auto. Mluvili a mluvili, pořád ta slova opakovali. Mazlili se s nimi a zkoušeli jejich pach a chuť. Ohniště, řeřavý, stopy, sever.

„E...úúúúch."

„Já to ukážu mámě. Schválně, co poví jako dospělej."

Vítek ztuhl a na zlomek vteřiny byl sochou nakračující levou nohou, s pravačkou mírně vpřed a levačkou vzad. Rozhodně zavrtěl hlavou.

„Hele, co sme si řekli? Že to bude tajná kniha, ne? V žádným případě nemá cenu dávat ji někomu dospělýmu! Co by ti tak asi na ni řekli, he? To tak! Přísahej, že nic neukážeš!"

„No dyž nechcéééš. Tak teda né, nó. No tak jó. Tak teda přísahám."

Když se Vítek ohlédl, Béďa už u silnice nebyl.
Vraní oko seskočil z koně, naslouchal.
Na Boba je spolehnutí, je to dobrý chlap.

„Ale teď sem sám," řekl si pro sebe nahlas.

Za okny v hradbách domovních bloků možná hrála rádia a gramofony, lomozily talíře, hučel mixér, někdo cvičil etudu na trubku, někdo hovořil, křičel, plakalo dítě, na pláň však nic nedolehlo.

Bylo chladno a všechna okna zavřena.

V dálce mezi bloky svítil plynojem.

Prolukou táhlo, že by to člověka porazilo.

✦ ✦ ✦

Zavětřil polévku. Cinkla lžíce. Maminka hovořila. Pepan se bránil. Do hovoru vstoupil tatínek dlouhou samomluvou. Hanka neříkala nic. Zatím to ještě byly jen siluety za zrnitým sklem.

Rychle pověsil bundu a otevřel.

Záplava světla ho v první chvíli zcela oslepila, takže zůstal stát, nebyl s to udělat krok. Světlo vycházelo z pětiramenného lustru nad stolem. Žárovky v matných stínidlech na způsob hrnků či květináčů obíhaly na kovových paprscích okolo skleněné misky s hnědožlutou kuličkou. Kulička-střed se vznášela nad středem stolu. Světlo běželo po stole jako kruhy na hladině po dopadu kamene. Neochabovalo a šířilo se s neslábnoucí intenzitou. Stůl i osoby spočívaly v jasném kruhu.

Všichni byli světlem zcela prostoupeni a při pohledu ode dveří v nich Vítek neshledával žádnou tmu. Obličeje téměř neměly kontury – plynule přecházely v nazlátlé svity ve tvaru mandle, jež je obklopovaly.

„Vem si z ošatky chleba," vybídla Vítka maminka. „Umyl sis ruce? Už ti nalejvám polívku."

Velká ručička na hodinách ukazovala o celých pět, skoro šest minut víc, než byl povolený limit. Nikdo však tomu nevěnoval pozornost a z Vítka spadla tíha. Stíny, jež venku vyskakovaly mezi bloky, osamělí mužové postávající v křoviscích ptačího zobu, bloudící okolo klepadel a u plácků s kontejnery na odpadky, i zlé předtuchy zburcované náhle se vzdalujícími kroky, zašustnutím pod zaparkovanými auty nebo náhlým hlubokým povzdechem, jenž se, už v domě, vydral odkudsi z kočárkárny,

to vše zůstalo vně. Naráželo to sice zvenčí na hranici kruhu, ta jemná zachvění a otřesy, ale nic víc.

Tady se nemůže nic stát. Večer se opakuje po jiných a skoro stejných večerech. Polévka nebo namazané chleby, rýžová kaše, filé na houbách. Rozhlasový Hajaja nebo Kolotoč. Tatínek přeladuje na cizí stanici. Pepan se nahlas učí. Hanka s Vítkem utírají nádobí. V protějších oknech se odehrává cosi podobného. Maminka stahuje roletu. Ne, nic se nestane.

Vítek rozlomil krajíc a pustil se do jídla.

„Pepane, kápni božskou!“

Maminčino zvolání, napůl úpěnlivá prosba a napůl rozkaz nedávající nejmenší šanci námitkám, způsobilo, že se světelný kruh zatřásl. Přece jen tu bylo cosi, co bránilo odevzdat se příjemným pocitům bezvýhradně. Okraje se prohýbaly nejen tlaky zvenčí, různoběžné síly je napínaly i zevnitř. Nebylo zřejmé, jaké síly to jsou, odkud vycházejí a jakými zákonitostmi se řídí. Působily od nejhlubších počátků, kam až Vítkovi sahala paměť. Snad tu pracovaly dříve, než se narodil. Vybavoval si nejeden průsak nebo průlom, po němž předměty nečekaně měnily barvy a tvary, maminka vraštěla obočí, Pepan se proměňoval v trpaslíčka, Hanka v myš nebo v krtka a tatínek v obra. Nepochopitelnost a moc těch dějů a nemožnost jakkoli jim vzdorovat, předvídat je nebo jim zamezit uváděla všechno zdánlivě pevné ve zmatek.

Když otřesy pominuly, Vítek na ně hned zapomínal, ale sotva se síly znovu probudily, vyvolaly z paměti i všechny minulé záchvěvy.

„Mluv jasně. Kápni božskou,“ připojil se tatínek.

„Jaký jo? Jaký ne? Pověz pravdu!“

„Vždyť mluvím jasně!“ kličkoval Pepan.

„Já čuju nepravost! Já zavolám tomu Žoržovi, tomu tvýmu spolužákovi! Já to z něho dostanu! Řekni mi číslo!“

Maminka se naklonila vpřed a přes zaťaté zuby procedila: „Ty si ten život představuješ jako Hurvínek válku.“

Představovat si něco jako Hurvínek válku patřilo k nepochopitelným úslovím, spojením a zvoláním, jež pocházela jakoby z jiného světa a věku: „Seš zelenej jak sedma! To si pleteš s Radeckým! Ježkovy voči! Jen cikán potřebuje svědka! Máš v zadku voje? Nemáš pámbíčka doma, co? Máš to dneska hloupým navrch? Nedělej votočenýho! Známe svý papnhajmský.“ Anebo zas: „Našťouchni se. Pošmák sis? Ty muj pišišvůrku knedlíkovej. Ty moje cácoro.“ To poslední patřívalo Hance. „Ty seš takovej muj cvikejř, víš to? Jsi šťastnej jak blecha, co?“

Vítkovi vytanula vzpomínka na dávné náhlé procitnutí, snad ještě ve starém bytě, na to, jak zíral do tmy. Nechápavě a v obavách naslouchal hlasům z kuchyně, stejně rozjitřeným jako teď. Jak byl tehdy malý! Vylezl z postýlky se sítí a putoval za světýlkem v klíčové dírce. Stiskl kliku a...

Někdo ji z druhé strany držel.

Co čekal?

Ví přece, že tohle místo v paměti je zamčené.

Pustil se jinudy.

Když přišel na svět, Pepan byl školák a Hanka skoro školačka. Společenství, jež spolu s maminkou a tatínkem tvořili, mělo za sebou své malé dějiny. V čase, kdy si Vítek začal uvědomovat, co a kdo je kolem něho a kde se ocitl, všechny karty byly dávno rozdány, zvyklosti ustáleny a pravidla vymezena. Sám na jejich utváření neměl vliv. Musel porozumět těm hotovým. Oba sourozenci mu přitom neustále dávali najevo, jaký je nevědomec.

„Byls v zoo? Nebyl. Byls už někdy v divadle? Nebyl. Byls v kině? Taky ne. Dostals někdy pořádně na zadek? Nedostal.“

S přezíravými úsměšky vypravovali o památných událostech z dob, kdy Vítek pobýval v peřince nebo na houbách – o dovolené v Krkonoších, svatbě strýce a tety. Ach, ti sladcí indiánci a kremrole, hódně, kolik člověk snědl.

„A jednou, Hanko, vzpomínáš, jak sme ztratili maminku?“

Výlet za Prahu dopadl špatně, rodiče se při hledání hub možná špatně domluvili, a maminka najednou nikde.

„Kde je maminka? Kde je? Maminkó! Maminkóóó!“

„Copak nevíte, že v lese se nemá křičet?“

Vrátili se domů bez ní, plačky. Přijela pozdě v noci s ulomeným podpatkem a otlačenýma nohama.

Nebýt Hanky, Vítek by se ze své temné nevědomosti nikdy nevyhrabal.

„Ukážu ti něco, ale nesmíš to říct,“ zašeptala.

„Slibuju.“

„Našla sem dopisy, co si naši posílali dřív. Poď.“

S bušícím srdcem šel za Hankou do ložnice. Jak se mohla opovážit? Jistota jejího konání prozrazovala, že badatelskou výpravu nepodniká poprvé.

„Tady, koukni.“

Vítkovi na dopisech nepřipadalo nic zajímavého, i když si nedovedl představit mladého tatínka, jak na maminku čeká a myslí a říká jí roztomilosti. Hanka v jeho krátkých psaníčkách viděla něco nesmírně závažného.

„Píše, že maminku miluje. To ale není všecko, sou tam dopisy ještě od někoho. Ten taky píše, že ji miluje.“

„Co?“

„Ty dopisy sou starší než tatínkovy. Asi se pak zamilovala víc do tatínka, nebo si ten první našel jinou, nebo umřel."

Slova jako miluje a zamilovala se zněla ve spojitosti s rodiči a jejich každodenností nepřiměřeně. Jejich vlažná uvítací políbení, ospalá nedělní něha, mrzutost, hádky, jimž Vítek nerozuměl, unavená maminka povlávající bytem v růžovém kombiné, tatínek štepující ponožku, kdepak, slovo milovat k něčemu takovému nesedělo. Vítek si je kdovíproč spojoval se vzpomínkou na dávnou rodinnou dovolenou kdesi na horách. V hotelu tehdy spali natěsnaní v pokoji se dvěma přistýlkami. Bylo takové dusno, že nemohli dýchat. Okno museli stále nechávat dokořán. Pozdě v noci se ozvaly zvuky zvenčí. Kamínky udeřily na sousední okno, tam, kde lehávaly servírky. Jeden kamínek netrefil, vlétl do pokoje a přistál na tatínkově dece. Venku se kdosi bujaře smál.

„No ták, holkýýý!"

Holky v okně zřejmě daly hlavy dohromady. Chichot. Trvalo to hezkou chvíli. Z rodičovské postele syknutí. Prudký pohyb, mamince sužované nespavostí povolily nervy. Třemi kroky byla u okna.

„Já na vás zavolám policajty!" zahrozila do tmy.

Tatínkovou vášní byly matematické rébusy. Neměl smysl pro hezké věci, a kdyby maminka nepřivezla z endéer silonové záclony a do oken věšela ty staré háčkované nebo třeba jen kus hadru, ani by si toho nevšiml. Potřebovala krásu! A když chtěla žít v jakžtakž estetickém prostředí, musela se starat sama.

Z města kupříkladu pracně dovlekla balík.

„Co to má být?"

„Taková polička. Přibiješ mně ji, že jo?"

Polička měla čtyři patra. Na první přišel bulharský keramický servis, na druhé broušená váza, skleněný pohár a pokojový teploměr vlepený do malého kormidelního kola a kotvy z jakoby zlaté umělé hmoty. Poodstoupila, kormidelní kolo postavila na místo poháru a pohár na místo kola. Teď to bylo ono. Na další patro přišly stojací hodiny a porcelánové hrníčky s pozlaceným vnitřkem a na poslední ozdobné květináče a soška umývající se dívky.

O něco později dodávka dopravila bednu.

„Co je zas tohle?“

„Regálek.“

V regálku se zasklenými dvířky pak stály broušené štamprdličky na červené noze, kamenná růže z Karlových Varů, porcelánový servis, miniaturní plastika Afrodité.

Lampičky s různě tvarovanými a barevnými stínidly, taburetky a podstavce postupně zaplňovaly místnosti, stěny a kouty. Pepan a Vítek měli v pokoji tepané měděné talíře, na knihovně vázu s řeckým atletem, na válendách ozdobné polštáře, v koutě vysokou kameninovou vázu, v níž suché kytice orobinců jednou vystřídal trs bodláků a podruhé zlaté obilí či větvička trnky, a na psacím stole misku z plexiskla s gumovými jablky, hruškami a pomeranči.

Hančin pokoj zdobily tácy a mísy nejrůznějších tvarů a typů, vysoustruhované ze dřeva, kovové a dřevěné svícny s ozdobnými svícemi, které nikdy nezapalovali, samorosty a závěsné talíře z porcelánu i plechu. Ženské akty, panorama Prahy a výjev z egyptské mytologie.

„Nemám ráda, když sou zdi holý. Děsí mě prázdno,“ pravila maminka.

Jak udělat hezký domov, když si nikdo ničeho neváží, každý se vším tříská, děti hamtají na nová křesla?

„Nehamtejte!“

Ale to jako by mluvil do dubu.

Už jako malincí nechávali na leštěném nábytku nesmytelné packy.

„Poď, něco ti ukážu, ale nesmíš to prozradit.“

„Ne, slibuju.“

Hanka tentokrát otevřela Pepanovu skříňku. Zdvihla sloupek sešitů a vysoukala přebal z tvrdého papíru. Zase dopisy.

„Představ si, on všechno píše přes kopírák. Má takovej archív. Tady píše nějaký holce, že by ji chtěl svlíkat a mít nahou. Nahou! Víš, co by se stalo, kdyby to tatínek nebo maminka četli?“

Lepší bylo nic nevědět, protože Pepanovo tajemství skličovalo a tížilo. Slovo nahý nebo nahá znělo čímsi znepokojivým, zapovězeným. Jak uvolněně a bezstarostně! Člověku jsou čtyři roky a cítí na kůži větřík, slunce a suchou trávu, jak píchá. A jak trýznivě! Připomínalo sen, v němž se Vítek ocitl nahý mezi oblečenými lidmi a neměl, kam by se schoval. A jak slastně! Jako v té chvíli, kdy Vítek nedopatřením vešel do koupelny, zrovna když maminka vylézala z vany. Vyjekla a zakryla si tělo ručníkem.

Nebýt Hanky, Vítek by možná vždycky věřil, že všechno je tak, jak to vypadá, a že za závěsy, pod tapetami, za věcmi, za dvířky skříněk či v šuplatech není nic zvláštního.

„Poď, šprčku, něco ti ukážu, ale přísahej, že to nikdy nikomu neřekneš! Přísahej!“ naléhal Pepan.

„Přísahám!!!“

Otevřel knihovnu a vyndal pár svazků z první řady. Sáhl dozadu, cosi nahmatal, velký tlustý atlas. Listoval, až došel na rozkládací stránky s barevnými vyobrazeními. Postava muže a postava ženy, rozříznuté podélně od hlavy k patě.

„Teď dávej pozor!“

„Toto,“ pravil káravě Pepan, zabořuje ukazovák do mužova údu, „se strčí sem.“

Přesunul ukazovák dolů do ženy.

„Vyjde semeno! Tady se spojí s vajíčkem. Tak vznikne dítě. I tys tak vznikl! Nejdřív seš jako hrášek, pomalu rosteš. To je celý.“

Pepanovi se třásly ruce, ale už to bylo venku. Vesele se zasmál. A svraštil čelo a pohrozil: „Jestli to vykecáš...“ a nastrčil Vítkovi pod nos zaťatou pěst.

„Čuchni! Tahle smrdí nemocnicí a tahle hřbitovem! Dobře ti radím, nezapomeň, žes přísahal!“

Záhad, jež Vítek nechápal, tím ovšem neubylo. Jak se kupříkladu stane, že ono zrnko – vždyť semeno musí být zrnko, snad je to malá žlutá kulička jako semínko hořčice, a snad ještě menší, nepatrná, černá jako zrnko máku – se z muže vysype právě ve chvíli, kdy... tohle je zastrčené tam? Jak to, že lidé tak přísní jako maminka a tatínek...?

Co se vůbec Pepan s Hankou vytahují? Copak taky nepřistoupili do probíhajícího příběhu? Maminka s tatínkem si žili svoje dějiny už před nimi. Ty jejich dopisy! Měli dokonce své příběhy ještě dřív, než se poznali. Někdy u večeře hovořívají o válce, nouzi a potravinách na lístky. Jediná sladkost byla cosi odporného z řepy. Předtím prý ovšem existovala mejdlíčka a fialkové cukroví. Dávno.

Vítek znovu vidí, že je ve světelném kruhu, maminka právě s povzdechem pokládá sluchátko.

„Pořád obsazovací tón. Dals nám vůbec na toho chlapce správný číslo?“

Pepan pokrčil rameny.

„Jestlis lhal!“

„Nelhal.“

Maminčinou tváří to cuklo, projela jí bolest, snad na okamžik pocítila, že snaha uchránit Pepana od nepravosti a sebe od hanby vyjde vniveč. Všecko je marné.

A Vítek stále ještě neví, co se stalo, nevědomec jeden.

A pak... co se to proboha...? Děj se zastavil!

Obličeje u stolu jsou pojednou nehybné jako obličeje dvořanů v okamžiku, kdy se Šípková Růženka píchla o trn. Tatínek má na hlavě zatím docela neznatelnou pleš. Hladké a plné tváře. Nad nosem první vrásku. Nos je bambulovitý, jakoby selský. Maminka má silné rty se stopami rudé rtěnky a ostražité černé oči. Řetízek s přívěskem ve tvaru slzy, na ruce prsteny. Nápadné mateřské znaménko. Na co tak úporně myslí copatá, veselá, kamarádská Hanka? A Pepan s frajerskými kotletami a patkou, s uhýbavým pohledem, s nepřítomným blaženým úsměvem, jehož levá polovina přechází do pokřivené grimasy?

Co je to za obličeje? Laskavé? Přísné? Veselé? Odvážné? Ustrašené?

Vítek se v obličejích nenaučil číst.

Nechce v nich číst.

Jsou to milované, nejbližší obličeje. Nyní bledé, zakleté a nehybné, zřetelné a jasné ve světle velikého lustru nad stolem s omyvatelným květovaným ubrusem.

„Vítek si přijde pozdě a nikdo mu nic neřekne," přerušil ticho Pepan. „Kdybych přišel pozdě já, tak to schytám."

Oči se upřely na Vítka. Zmenšil se, ale úplně zmizet nedokázal.

„No jo. Jak to, žes přišel pozdě? Co je dneska vlastně za den? Středa? Tak aby bylo jasno: zejtra ani v pátek za Béďou nepudeš. Máš útrum. Ve štyry ať seš doma."

✦ ✦ ✦

Ve čtvrtek si měli na prohlídku přinést ranní moč. Před vyučováním pobíhali mezi lavicemi s lahvičkami od léků a inkoustu nad hlavou a pištěli: „Čaj! Čaj!“ Svlečení pak čekali před místností, kde je sestra měřila a vážila a lékařka prověřovala jejich vývin, plochost nohou, křivost páteře, sluch a zrak.

„Počkej, u tebe nemáme na kartě adresu,“ zavolala sestra na Vítka.

„Jsi nahluchlý? Honem! Kde bydlíš?“

„V bloku dé osm.“

„Co?“

„Dé osm.“

„To není žádná adresa,“ namítla sestra. „Řekni méno ulice! Číslo, co máte na vchodu! Nezdržuj! Řekni, odkud seš!“

Cítil, jak se mu do obličeje hrne krev.

„Přece víš, kde bydlíš, ne?“ povytáhla obočí lékařka.

„V bloku dé osm.“

„To sem nezažila.“

„Já totiž nejsem odtud,“ bránil se Vítek. „Přistěhovali jsme se nedávno.“

„Nedávno?“

Připadalo mu to tak. Dosud si nezapamatoval adresu. Ulice dlouho neměly žádné označení, nikde nevisely cedule, tatínek s maminkou a s nimi ostatní ve vchodu si dlouho mysleli, že se ulice jmenuje K rybníkům, jak to vyčetli z orientačního plánu u zastávky autobusu. Na tabulce umístěné později na dům ovšem stálo Kalininova. Nebo Kalinová? Takže Kalinová, nebo K rybníkům? Když se řeklo dé osm, každý hned věděl.

Stěhovali se sem z jiného bytu z druhého konce města. Kdykoli jeli autobusem kolem, maminka musela Vítkovi ukazovat „jejich“ okno.

„Byl to stejnej typ bytu, co maj Novotní pod náma,“ říkala.

„A kde sme bydleli předtím?“

„Ve Véprtovicích, ale to už si nemůžeš pamatovat.“

„A předtím? Odkud sme se přistěhovali?“

„Chvilku sme bydleli u dědy v dědině, a ještě předtím ve školním bytě v sousední vesnici. Měli sme tam kachlový kamna, ale tam si s náma nebyl.“

„Kde sem byl?“

„Nebyls ještě na světě. Hanka taky ne. Jen Pepan.“

„Kdeže sem to byl?“

„Cože?“

Za domem se starým bytem stály řady garáží a za garážemi se rozkládal písčitý plácek. Tam si hrávaly děti. Vítek si už nevybavoval žádné jméno.

Od domu se mezi ohradami staveništ vinula cesta ústící do ulice starosvětských vil, ztracených v zahradách s jírovci a javory. Na trávě se třpytila jinovatka.

„Podívej, jak jsou ty listy krásně barevný,“ řekla Vítkovi maminka. „Vezmi nějaký paní učitelce do školky, bude tě za to mít ráda.“

Vešli pak do jedné ze zahrad a zamířili k vile.

Učitelka hrála na klavír a děti zpívaly Já mám koně, vraný koně. Vítek přistoupil, kytici nasbíraných listů v napřažené ruce.

Opravdu ho bude mít ráda? Přál si to.

Hleděla na klávesy, neviděla ho.

Když zpívání skončilo, děti se rozběhly k dlouhému stolu sníst loupáky a vypít mléko.

Co s listy?

Strčil je za klavír.

Na procházku chodili do parčíku nad řekou. V mlze se nehybně černaly vysoké kmeny a vzduch voněl tlejícím listím. Brali je do hrstí, vyhazovali do výšky a sypali na hlavy. Pak jim to učitelka zakázala. Někdy se mlha rozptýlila, takže viděli na řeku. Spatřili nákladní loď s hromadami štěrku, vlečenou malým remorkérem.

„Ahój!" volali, ale lodník neslyšel.

V obýváku mívali červený koberec a Vítek si na něm jednou hrál s vejcem, které vzal na stole v kuchyni, a když se vejce rozbilo, žlutě zasvítilo.

V dětském pokoji visel lampión a tatínek nebo maminka jim v něm zapálili svíčku. Nechtěl usnout, přál si stále vidět barevné světlo, ale potom papír od svíčky chytil, začal hořet, celý pokoj zaplavila mihotavá zář a Hanka s Pepanem se dali do křiku.

Ve Véprtovicích měli tmavou chodbu a tyčkový plot. I když si to podle maminky pamatovat nemohl, vybavoval si, jak podél plotu chodil.

V kuchyni vztáhl ruku po kousku sýra na stole a kdosi řekl: „Tenhle sýr je ale vostrej!"

„Já se nepořežu," odvětil Vítek a všichni se smáli.

Možná si pamatoval i jiné věci, nebyl si však jist, co se stalo a co se mu zdálo...

...celý den s Hankou a Pepanem čekali u sousedky v prvním patře. Tatínek pro ně přišel až za tmy. Venku se Hanka lekla, že ve starém bytě přece ještě cosi zapomněla, a tak se ještě vrátili a naposledy prošli vystěhované pokoje. Všechno bylo holé a prázdné a hlasy se rozléhaly. Ne, nic tu nenechali.

Kus jeli autobusem a pak šli pěšky, dlouho, až Vítka i Hanku bolely nohy.

„Já jsem snad zabloudil, nebo co," podivil se tatínek. „Nemůžu to teď potmě najít."

Nakonec se zeptal chodce: „Prosím vás, nevíte, kde je dé osm?"

Chodec naštěstí věděl. Stáli hned u něho, ale z druhé strany, tam, co byly balkóny. Obešli blok a pak šlapali až do desátého patra po svých, protože výtah nefungoval.

„Už jsme tady?" ptal se Vítek v každém patře.

„Je to až pod střechou."

Schody vedly výš a výš. Konečně měli před sebou pouze železný žebřík a plechové dveře výtahové strojovny.

Maminka je čekala. Už vybalila nádobí. Uvařila čaj, namazala chleby a ustlala na zemi na matracích. Byli tak vyčerpaní, že okamžitě usnuli.

Všude se povalovaly hromady desek, kusy kabelů, trubek a asfaltové lepenky.

„Běž za dětma," pobídla Vítka maminka.

Hanka se hned na písku udomácnila, ale Vítek odpoledne prostál u vchodu. Druhý den postoupil o pět kroků vpřed. Chodník byl z panelů uložených do bláta, Vítek se třetí den dopracoval ke třetí spáře. Pak si i on postavil na zem svůj kyblík a zapíchl do písku lopatku.

„Odkud seš?“ zeptaly se děti.

Pepan se ve škole se spolužáky neskamarádil. Jednou přišel s natrženým uchem a o týden později se maminka od učitelky dověděla, že komusi zabodl do zadku kružítko.

Rovnoběžně s blokem dé osm se z chaosu stavebního materiálu a odpadu zdvíhaly bloky dé sedm a dé devět, takže z oken viděli zdi, balkóny a okna, budky výtahových strojoven a špendlíčky hromosvodů. Střídaly se tu tři typy domů, desetipatrové krátké, osmivchodové, stejné jako dé sedm, osm a devět, nízké šestipatrové dlouhé bloky, tu a tam proražené průjezdy, a věžáky, které měly dvanáct pater a jen jediný vchod. Mezi ně se vtěsnaly mateřské školky, policejní úřadovna a agitační středisko, trafostanice, dvě školy a dům služeb, rozlehlé jednopatrové cosi s terasou, schodištěm, skleněnými výklady a zdmi polepenými barevnými keramickými čtverečky, kde sídlili holič, obuvník, chemická čistírna a hospoda.

Plechové dveře strojovny netěsnily. Průvan se protahoval a prohánět chodbami, točil se ve výtahové šachtě, kde chřestil železnými lany a cloumal kabinou, škvírou pod bezpečnostními dveřmi se zas prodral na chodbu a klíčovou dírkou a spárami zpátky do strojovny a ven. Do lomozu a kvílení jednotvárně vrčely motory výtahu a záchodových větráků.

Večer se přihnala vichřice. Neměla, za co by se chytila, a tak jen kývala kostlivci antén. Podařilo se jí uchopit roh střechy bloku dé devět a ohnout jej vzhůru. Plech sebou chvíli plácal nahoru a dolů, po čase povlával jako prapor a nakonec se utrhl a zřítil k pískovišti, kde se ještě několikrát převalil.

Když babička nebo tatínek mluvili o pekle, Vítek myslel na sklep v jejich bloku, dlouhou chodbu protkanou potrubím s kohouty a ventily, a na její odbočky s kójemi. Každá kóje měla dveře z dřevěných latí s visacím zámkem. Chodba končila zamčenými dveřmi sušárny a otevřeným kumbálem, v němž se roury a trubky napojovaly na gigantické šedivě natřené válce opatřené kulatými budíky.

Jednou na jejich okno usedl holub.

„Možná je nemocný," soudil tatínek.

Maminka si všimla, že má na noze kroužek. Možná to byl poštovní holub, který si potřeboval odpočinout. Seděl na plechu schoulený a smutný. Maminka začala shánět, co by mu dala na zub. Čočku? Drobky rohlíků?

„Tati, vaši v dědině mívali holuby. Co se jim dává?"

Vítek s Hankou se těšili, že holub už neodletí a zůstane s nimi. Ještě když šli ráno do školy, seděl na okně, ale po obědě už ne.

Průjezdem v dlouhém nízkém bloku se dalo projít na objezdovou silnici. Za ní začínaly sady, pole, garáže, trať, haldy smetí a škváry, zahradnictví, rybník s olejovými skvrnami a oválným ostrůvkem uprostřed. U stavidla mezi vrbami stálo cosi zvláštního: zídka s výklenkem, zřejmě určeným pro sochu. Socha chyběla a ve výklenku zel otvor. Když tudy Vítek šel, vždycky se podíval tou dírou na vodu. Tabulka na vrbě oznamovala, že rybolov a koupání v rybníce jsou zakázány.

„Nemáš to z mýho vyprávění?" vrtěla maminka hlavou nad tím, jak Vítek trval na své vzpomínce na véprtovický plot. Vítek

tam přece ještě nemohl nic vnímat. Nanejvýš Pepan. Strýc Zdeněk začal chalupu přestavovat hned poté, co se z ní odstěhovali.

„A jak se menuje ta vesnice, jak sme v ní bydleli ve školním bytě?“ dožadoval se Vítek. „Jak tam krásně hřály kachláče.“

„Tys tam s náma nebydlel. Nebyls ještě na světě.“

„Byl sem u tebe v břiše?“

„To leda Hanka, ale ty ještě ne. Tys vůbec nebyl.“

✦ ✦ ✦

„Copak ty nespíš?“

Tatínkovi údivem poklesla brada. Šel na záchod a uviděl v pokoji světélko. Málem si ničeho nevšiml. Byla to jen lampa s miňonkou pětadvacítkou.

„Tak alou!“

Už tolik hodin. Ještě vyčistit zuby a v kuchyni se napít.

„Co že nespíš, ty vejre malej?“ zhrozila se maminka.

Už tu bezradnost a beznaděj s Pepanem zaplašila. Člověk se nesmí poddávat, je třeba nabrat dech a s novým elánem zdvihnout prapor. To by bylo, aby společnými silami všechny překážky nezdolali. Pro dnešek ale neskončili, maminka ještě Pepana zkoušela. Místnost zneurčitěla cigaretovým kouřem a Pepanovo odříkávání klopotně plynulo. Maminka si otevřela sešit z geologických věd, na stole ležely i dvě knihy, dějepis a čeština. Náhle se Pepan zasekl a nemohl dál, neuměl.

„Co mi řekneš o předgeologickým vývoji Země? Cos vlastně dělal celý odpoledne?“

„Nó. Učil sem se.“

„Tak jak to, že nic neumíš?“

Tohle nechápal ani Vítek. Předgeologický vývoj Země by vysypal z rukávu, i podružné podrobnosti si zapamatoval čistě z toho, jak maminka a tatínek s Pepanem látku stále propírali. Věděl, že bylo za á období kosmogonické čili hvězdné, za bé období anhydridické čili bezvodé a za cé praoceánské, jež tvořilo rozhraní mezi předgeologickou a geologickou vývojovou etapou. Během předgeologického vývoje se vyčlenily za prvé plynný obal neboli atmosféra, za druhé vodní obal neboli hydrosféra a za třetí složky vlastního zemského tělesa neboli geosféry. Těmi jsou

zemská kůra čili litosféra, zemský plášť a zemské jádro. Vítkovi dále utkvělo, jak se od sebe liší iónský, dórský a korintský sloup, i co je fiála a rozeta, jaké revoluční a reakční proudy se střetávaly v husitském hnutí, kdy vznikla Kominterna a že nejmodernější formou třídního boje je mírové soužití.

„Co neumíš?“ rozčiloval se tatínek. „Přece když se chce, tak to jde.“

„Pořád ti opakuju, ukonči si vzdělání, a pak se stav třeba na hlavu. Jak budeš mít v ruce papír, spadne mi ze srdce balvan. Pak budu moct volně dejchat. Budu vědět, že se v životě neztratíš, nějakou práci si vždycky najdeš, nebudeš si muset vydělávat kopáním nebo přehrabováním zaplivanejch odpadků.“

Vítek rychle proklouzl do kuchyně.

„Nelemcej tu studenou vodisku, dostaneš angínu. Máš v konvici čaj.“

Nezavřel dveře.

„Máš v zadku voje?“

„Mám vás rád. Dobrou noc.“

Zalitoval, že si nenechal rozsvíceno. Pokaždé, když vyšel z osvětlené kuchyně nebo z pokoje do tmavé předsíně, zamrazilo ho. Míval dojem, že ve vestavěných skříních se někdo schovává. Kdyby se skříň náhle otevřela, nestačil by ani zavolat o pomoc. Neznámý by ho popadl za krk, na obličeji by měl masku. V kuchyni by dál plynul hovor a nikoho by nenapadlo, že se tu Vítek dusí, že umírá.

Jednou o tom řekl tatínkovi.

„Hahaha. Kdo by tam tak asi stál?“

Polekal se vlastního stínu v zrcadle s ozdobným rámem. Zastavil se, naslouchal, zda nablízku někdo nedýchá. Otevřel

dveře pokoje a počkal, jestli se uvnitř něco pohne. Vsunul ruku, nahmatal vypínač, rozsvítil. A honem k peřiňáku: prostěradlo, deka a polštář, a šup s tím na válendu. Ještě zkontrolovat, zda pod lůžkem není někdo nebo něco... had. Teprve když se zachumlal, cítil se bezpečně. Zavřel oči.

Uviděl cestu v mokřinách. Běda tomu, koho na ní zastihne tma. Dá-li se zmást a navzdory všem varováním poběží za vzdálenými světly, nikdo už o něm neuslyší. Půjde-li za zpěvem a vábením, utone po pár krocích. Zůstane-li na místě a nic nepodnikne, nic se mu nestane. Nad plání se rozezvučí pomlaskávání a šustot, vánek přinese vzdálené výkřiky. Zima zaleze až do morku kostí. Kolem se kdosi bude potulovat, něco bude hledat a mumlat si. Nějací podivíni na chvilku vyvstanou, nevšímavě projdou. Jeden ho dokonce překročí. Nevšímat si jich!

Ráno nebude ničemu věřit.

„Byly to jenom sny. Strach má velké oči."

Pak vyrazí dál, ale tu vzpomínku už ze sebe nikdy nevymaže a čas od času ho uprostřed noci vzbudí noční můry.

Ale i ten, kdo není pošetilý, může v mokřině navždycky zůstat. Cesta vypadá rovná a pevná, ale půda je protkána chodbami drobných zvířátek. Občas někde vystrčí čumák a zase zalezou. Kopyto se najednou propadne, kůň s kostí vyčnívající z otevřené rány leží na boku a nešťastně zdvíhá hlavu, řičí, marně se pokouší postavit. Trpící zvíře je lépe zabít.

I pěšímu se noha tu a tam zvrtne a propadne, třeba rovnou do hnízda plného srsti a slepých mláďat. Některá hnízda obsadila hadí kolonie, noha se ocitá v syčícím klubku. Konec nastává dřív, než se nešťastník naděje. Nejdřív bolest, pak třes po celém

těle, křeče a nakonec ztráta vědomí, a už na tuhnoucí tělo sedají mouchy.

Vraní oko z té nebezpečné pěšiny nespouštěl zrak. Stopa ho vedla, jeho kůň se na slunci blyštěl, jako by byl z kovu, našlapoval však lehce. Vznášel se, kopyta se nedotýkala země. Vraní oko mu do hřívy vpletl mušličky a byliny.

Jeho podoba byla na okamžik zcela zřetelná: pevně seděl na koňském hřbetě, vysoký a vzpřímený. Obličej měl pomalovaný. U stehna se mu pohupovala mošna pošitá vraním peřím a dlouhý nůž v pouzdře s vraními pařátky. Levou rukou přidržoval uzdu, pravou oštěp.

Byl to jen okamžik. Vítkovi se zatmělo, obraz se ztratil. Po chvíli ještě na vteřinu naskočil, ale to už se Vraní oko vzdaloval, Vítek viděl jen záda. Tam, kde kůži napínaly obratle, měl jezdec tetování, šíp letící vzhůru.

✦ ✦ ✦

Sesedl, upoutala ho zválená tráva. Mravenci… s čím se to lopotí? S chlebovými drobky, někdo tu jedl. A vida, zčernalá sirka. Do kůry stromu je cosi vyryto.

Kdo nechce, aby se o něm vědělo, nevyrývá značky.

Na stromech se držely poslední zbytky listí, již hnědého a místy zčernalého. Kolik je v lese najednou světla! Do bláta cesty se otisklo kopýtko.

Byl pátek odpoledne, slunce se schovávalo za souvislou bílošedou vrstvou mraků a proráželo jen jako neurčitá jasná skvrna.

Z lesa vyšli na pole, klopýtali přes hroudy vyrvané pluhem a obrácené naznak, s botami ztěžklými nalepenou hlínou. Asi kilometr před nimi se tyčily dva ocelové stožáry vysokého napětí, tam někde byl střed. Nezamířili však přímo k nim, trochu si zašli vpravo, kde do lánu zasahovala mez s jabloněmi. U nich si oddechli.

Vítek si strčil několik jablek do kapes na cestu a pár dal do tašky. Tatínek si utrhl jedno úplně malé. Rozřízl je a půlku Vítkovi podal.

„Zakrslý bývají nejlepší."

Měl pravdu, bylo sladké.

„Ještě vydrž," řekl tatínek. Vytáhl z kapsy pomačkanou startku a zapálil si.

Vítkovi se dnes nechtělo, málem se vymluvil jako Hanka a Pepan, že má hodně učení. Pak mu však bylo líto tatínka, že jde sám.

Od stožárů už viděli souvislý pás černých křovisek. Býval tam rozlehlý sad. Polovina stromů sice uschla, některé ale stále rodily. Tatínek si zvykl chodit sem s batohem a taškami. Každý podzim nosil hromady ovoce, z něhož doma s maminkou vyráběli šťávu nebo kompot, zásoby.

„Chaloupka nízká, hrom do ní tříská," zpíval si do kroku. „Milovala, zapomněla, že přijde jaro, po jaru léto, po létu zas ten smutný čas."

Vítek se přidal.

„Vojáci dou dou dou, na mě si nepřídou, já sem ta stará pára, bydlím za vodou."

„Naši nemívali moc stromů," vysvětloval tatínek. „Pár jabloní a hrušku a nějakou kadlátku, a to bylo tak všecko. Obec ale měla. Dozrály třeba třešně, a kdo chtěl, zaplatil si strom nebo i několik stromů, a ty si mohl očesat. Každej strom dostal číslo a tatínek pak ty čísla přiděloval. To se ví, že sám si vybral nejlepší."

Pár kroků před nimi vyběhl zajíc, neviděli ho, dokud se nepřiblížili, splýval s hroudami, a kdyby se nepohnul, prošli by kolem něho bez povšimnutí.

Jablka už většinou popadala. Tatínek šplhal po stromech a trhal, co zbylo, Vítek sbíral. Hodí se i ovoce všelijak natlučené, taky plané hrušky, sladké a zároveň nahořklé a trpké.

„Počkej tady, Vítku. Půjdu se podívat dál, jestli je co trhat, a taky po ořechách."

Vítek si dřepl a zády se opřel o kmen. Pole měl před sebou jako na dlani. Za polem se ježil řídký les a daleko za ním vrcholky nejvyšších domů. Chvíli ještě slyšel, jak se tatínek prodírá křovím.

Dřív míval strach, že se jeden druhému ztratí. Jeli třeba vlakem a tatínek šel ve stanici kouřit na perón.

„Co když se vlak najednou rozjede?“ strachoval se Vítek.

„Nerozjede.“

Vítkova úzkost se tím neumenšila a neustále pokuřujícího tatínka po očku sledoval, ale tatínek si byl jist.

„Jaký je Bůh? Jaké má vlastnosti?“

Dřímota Vítka přenesla v čase. Před chvilkou odpovídala Hanka, takže byla řada na Vítkovi. Pepan jako každou neděli vyrazil na fotbal a maminka v kuchyni na lavici dospávala, co nenaspala v týdnu. Tatínek s Hankou a Vítkem se usadili do pokoje. Protahovali obličeje a pošklebovali se, ale tatínek jako by to neviděl. Čekal, až Vítek odpoví, a přitom listoval v předválečném katechismu, z něhož se sám v dětství učil.

„Bůh je neviditelný,“ pravil Vítek. „Vševědoucí. Všudypřítomný.“

„A?“ tatínek povytáhl obočí.

„Nanejvýš milostivý,“ doplnila Hanka.

„Rozumíte tomu?“ zeptal se tatínek. „Jestli něčemu nerozumíte, tak se na to zeptejte.“

„Když je Bůh všudypřítomný, znamená to, že je všude. Takže na něm třeba i sedím?“

„No vlastně jo.“

„Že ho mám i v břiše?“

„Je zkrátka všude.“

Vítek se snažil klást provokativní otázky, aby nebyla taková otrava. Suchopár věcí božských a povinnost zabývat se jimi v něm vzbuzovaly nechuť. Chtěl tatínka nějak vyvést z rovnová-

hy, ale zároveň se bál rozzlobit ho. Chtěl, aby tatínek řekl něco jiného. Něco! Sám nevěděl co.

Nejzajímavější mu z katechismu připadal vložený dopis:

Milí strýčku a tetičko!

Předem přijměte ode mne pozdrav a vzpomínku na Vás.

Posílám Vám to, až jsem přijela z prázdnin. Ta knížka je už moc potrhaná, ale nedá se nic dělat. Já jsem ji měla už po hodně děckách.

Já už mám jít do školy a také jsem se pochramostila. Spravovali jsme s tatínkem zeď a byli jsme na střeše a já jsem se prolomila. Není to nic vážného, mám jen levou nohu sedřenou do masa.

Co dělá malá Hanka, už je jí lepší? A co Pepan s Vítkem? Jak se všichni máte, nepotřebujete něco? Jak jste dojeli? Když tak napište!

S pozdravem a vzpomínkou na všechny končí Běta.

Dopis vzbuzoval otázky: Jak mělo být Hance lépe? Stonala, anebo se jí přihodilo něco jiného? Odkud měli dojet? Co spravovali na té zdi, že se prolomila střecha? Noha sedřená do masa, jak to bolí? A to slovo, pochramostila! A která Běta vlastně?

„Vědci ale říkají, že Bůh není," zkusil Vítek namítnout.

„To říkají jenom nějací. Ti chytří to neříkají."

Tatínek měl odpověď na všechno, avšak věci božské tím nebyly o nic vzrušivější. To ostatní, všechno, co se dalo vidět a nahmatat, projevovalo víc života.

„Mně je jedno, že je Bůh neviditelnej a všudypřítomnej," šeptal Vítek Hance, když viděli, že je obvyklá nedělní půlhodina nemine.

„Mně je to taky jedno," konstatovala Hanka. „Taky mi ale není jedno, jak to se mnou dopadne, jestli se dostanu do pekla, až umřu. Chci do nebe."

„Co je v nebi?" zeptal se Vítek.

„Přece Bůh," řekl tatínek.

Vítka spíš přitahovala představa, že se v nebi setká s Hankou, s maminkou a tatínkem, pokud se ovšem všichni po smrti do nebe dostanou. A s dědečkem a babičkou a s dalšími. Bůh, ten bez obličeje, copak se dá po nějakém beztvarém a neviditelném nic toužit?

„Tebe náboženství bavilo?" zeptal se Vítek s povzdechem tatínka.

„Jo, proč ne?"

„A kostel?"

„Co se pamatuju, tak mě vždycky maminka brávala do kostela. Jo, někdy se mi to zdálo trochu dlouhý."

„Lidi, co nechoděj do kostela, se nemůžou dostat do nebe?"

„Když o Bohu nevědí, tak za to nemůžou. Není to jejich vina. A nikdo nepůjde do pekla za to, co není jeho vina."

„K čemu je, že vím o Bohu?"

„Proč se Mojžíš před Bohem v hořícím keři třásl? Proč si zul boty?"

„Bál se," řekl tatínek.

„Bojíš se Boha?"

„Člověk má důvěřovat, že Bůh s člověkem vždycky jedná dobře. Ale musí se Boha taky bát, aby nedělal zlo. Kdyby se Boha nebál a nic si z něho nedělal, sotva by ho něco přimělo, aby byl dobrý."

„Kdybys nevěřil v Boha, tak bys byl zlej?“
„Já ale v Boha věřím!“
„Béďa v Boha nevěří, a je to dobrej kluk.“

Kdy už to tatínek řekne? Občas Vítkovi připadalo, jako by tatínek naopak chtěl něco slyšet od něho. Přišel třeba večer k Vítkovi do pokoje, posadil se a mlčky přihlížel, jak Vítek píše úkol nebo jak si čte. Někdy si otevřel knihu a četl taky. Seděli spolu v jednom pokoji a četli. Jindy zase chvíli zamyšleně přešlapoval a pak řekl: „Pověz mi něco.“

„Co ti mám povědět?“

„To je jedno. Co chceš.“

Maminka odjela do lázní a Hanka i Pepan byli zrovna na horách, v tanečních, kdovíkde, tatínek usmažil svoje oblíbené palačinky, a když se s Vítkem najedli, neodnesli hned talíře, ale zůstali u stolu, protože čaj byl horký a nedal se rychle vypít. Maminka obvykle při večeři poslouchala rádio, ale to teď zůstalo vypnuté. Nastala chvíle položit otázku. Ale jak ji položit?

Tatínek zřejmě zaslechl, aniž ji Vítek vyslovil. Usrkl z hrnku a řekl: „Copak palačinky. Ale pekáčky, na plotně pečený. Nebo vdolek z černé mouky, to už dneska nikdo neudělá. Nám je dělali, mívali jsme to jako svačinu do školy. Pekly se nasucho na plotně jako pekáčky. Maminka nebo babička pak těsto rozkrojily a dovnitř daly kus másla nebo povidel.

Musel jsem nosit srandovní pletenou čepici se střapcem. Do školy to bylo pěšky přes pět kilometrů. Všichni se mně kvůli té čepici smáli. Tak daleko jsem chodil do měšťanky, pochopitelně. Na gymplu pak, jen si představ, měli jsme profesorku Ilse Liebling, neteř Dimitrova. Bydlela přímo naproti škole. Když

přijel Dimitrov na oficiální návštěvu Československa, tak měl cestu do Prahy a k nám do městečka. Hubená byla jak džingle, nosila podpatky a vlasy vyčesané nahoru. Říkalo se jí žebro z kozy. Obršlík, nesměj se, on se tak fakt jmenoval, to s Ilsou dal dohromady a měli i potomka.

Ředitelem byl Stříž, od něho jsem dostal šestku! Představ si, dával i šestky!

Beneš, ten byl na němčinu a tělocvik, ale odešel, dal se na vojnu. Už po válce, samozřejmě. Pak Višinková, Srstka, ten byl evangelík a nimrod a hlavně muzikant, našel si lidi, každého naučil na něco hrát, a tak dal dohromady orchestr.

Paní profesorka Špinková, ta byla moc hodná. Měla vážnou známost s mlynářem, a najednou umřela.

Na měšťance učil jeden, co se jmenoval Pravdomil Vildomec. Paní Cvečková říkala, že je jelimánek. Praktického života neschopen. Pobyl u nás krátce, a pak odešel na okres. Čeština, pan profesor Soudek, tam to lítalo! Od něho bylo facek, jé. V rozvrhu jsem si do jeho okýnka nakreslil lebku se zkříženými hnáty. Kopalová, nejblbější nána ze třídy, mohla klidně jen odříkat vyjmenovaná slova, a stačilo mu to.

Kleveta. Říkali jsme mu pistolník. Taky mi dal přes hubu. Havelka.

Do kvarty jsem šel rovnou a za čtrnáct dní jsem se musel naučit matiku za celou tercii.

Chytil jsem spálu a musel jsem do nemocnice. Naši se báli, aby se nenakazili bráchové, a tak mě poslali k tetičce. Těžila se tam tuha a potok, co tekl přes náves, byl černý. Vedle bydlela rodina Smutných, nevím ani, co dělali, ale on byl hrbáč. Neměli děti. Posílali mě k nim pro nitě, tak snad měli obchod nebo co. Taky jsem jim říkal tetičko a strejčku. Na dědině byli všichni

tetičky a strejčkové. Já neměl ponětí, kdo doopravdy jsou. Děcko to stejně ani vědět nemůže, je vrabčák a poskakuje si i na solných sloupech."

Vítek měl dojem, že tatínek chce ve skutečnosti mluvit o čemsi jiném.

„A pak, jako starší kluk jsem měl pocit, že se nemůžu pořádně nadechnout, že do plic nevtáhnu tolik vzduchu, kolik potřebuju. Tatínek se znal s jedním bylinkářem, a tak mě k němu vzal. Bylinkář ale usoudil, že to nic není a že to nejspíš časem zmizí samo."

Odmlčel se. Vítek chápal, že než se řekne jedno jasné slovo, musí se povědět hodně slov jiných a možná zbytečných, aby to hlavní ohlásila a připravila mu cestu. Ale nic víc nepřišlo. Tatínek se na své židli zaklonil a protáhl.

„Hochu, hochu," vzdychl. „Nemůžeme tu jen tak sedět, i když se sedí pěkně. Práce nepočká."

A rozložil si po stole papíry s výpočty a kulaté diagramy.

„Elí a Samuel spali," řekl tatínek. „Samuel najednou uslyšel: Samueli! – Myslel si, že ho volá Elí, a tak šel k němu a řekl: Tady jsem, co potřebuješ? – Ale Elí ho nevolal. Tak si šel zas lehnout. A znova: Samueli! – Běžel k Elímu, ale Elí ho ani tentokrát nevolal. Když si lehl, uslyšel potřetí: Samueli! – Tentokrát Elí pochopil a řekl Samuelovi: Až zase uslyšíš ten hlas, řekni – jsem zde, poslouchám tě."

Tenhle příběh se do Vítka nečekaně zasekl jako rybářský háček. Zabolel a nešel ven. Vzrušoval ho. Lekala ho možnost, že někdo zaslechne rozhodující volání a vůbec nic nepochopí. Lámal si hlavu, jestli by on sám pochopil. Žasl nad neodbytností a vytrvalostí volajícího. Někdy na ten příběh myslel, když už

ležel v posteli. Otevřeným oknem pronikal vánek. U popelnic někdo rozbil sklo. Sídliště se pohroužilo do takového ticha, že bylo rozumět i hovoru kuřáků na balkóně protějšího bloku.

„Jsem zde," řekl Vítek.

Jen tak. Chtělo se mu to říct.

„Co blbneš," zamumlal z protější válendy Pepan.

Nazítří Vítek před sebou kopal kámen. Něco ho napadlo.

Jestli se mi povede na pět kopů dostat kámen až támhle ke schodům, tak to se mnou dobře dopadne, řekl si. Povedlo se na čtyři kopy. Sláva.

Odpoledne zkusil kopat zas, ale kámen odskočil, musel kopnout dohromady sedmkrát.

Ne, tohle byla jenom zkouška.

Na další pokus uspěl přesně na pět kopnutí.

Když se mi to povede ještě jednou, je všecko potvrzené.

Vyšlo to na pětkrát, ale ne úplně čistě, jednou netrefil kamínek, takže kopal dvakrát. V jistém smyslu by se dalo počítat šest kopů. Dobrá, neplatí, ještě jednou. Tentokrát stačily čtyři kopy.

Opravy všechno znejisťovaly.

Rozhodující pokus!

Ne a ne si vzpomenout, jak to tehdy dopadlo.

„Nemáš to moc těžký? Mohl bys něco ještě odsypat ke mně," nabídl se tatínek.

„Ne, to je dobrý."

Tatínek přesto naskládal ještě trochu k sobě. Tašky svázal po dvou řemeny a pověsil přes ramena.

„Seš jako himálajskej šerpa."

Chaloupku nízkou nezpívali, nešli přes pole, ale po silnici, sešeřilo se. Tatínek mávl na projíždějící auto, ani nezpomalilo. Musel si dopřát chvilku oddechu. Zapálil si startku.

„Chlapče, chlapče," vydechl mezi dvěma šluky.

Nechal tatínka kouřit, chopil se nákladu a šel napřed. Nemohl zabloudit, stačilo držet se silnice podél smetiště a na křižovatce odbočit ke staveništi s jeřábem, hromadami trub a panelů. Tam už viděl zář oken.

✦ ✦ ✦

Stáhli rolety, rozsvítili a maminka postavila na stůl talíř s namazanými chleby. Orchestr v rádiu dvakrát zahrál nápěv Kupředu levá, stanice Praha vysílala páteční zprávy.

Po večeři nechali svítit jen lampičku a maminka vyprávěla, jak v dětství spadla z kola a udělala si do břicha díru velkou jako krabička startek.

Vyprávěla také o ženě, kterou znal i tatínek. Pohádala se s manželem, ten pán vzal syna a šli spolu ven a po procházce ji našli oběšenou, už modrou. Pásek si uvázala na hák, dřív se na takové věšívaly petrolejové lampy.

Tatínek na stole rozložil papíry a Pepan se šel učit. Vítkovi a Hance se dělalo nanic z vyprávění o oběšené. Chvíli se ještě s maminkou objímali a hladili.

Měla zvučný hlas. Zpívala s chutí a chtěla, aby Hanka také zpívala, ale Hančin hlas nedosahoval takových kvalit a zdaleka nevynikal tak jako maminčin, a mimoto se Hanka styděla a málo otevírala ústa, takže zpívala víc dovnitř než ven, a proto jen přizvukovala: „Já husárek malý, boty roztrhaný, já na vojnu nepojedu, až budu mít nový. Tatíček to slyšel, ven z komůrky vyšel, boty mi dal udělati, já na vojnu musel."

„Za starejch časů se na dědině lidi večer slezli pod lípou a zpívali," povzdechla si maminka.

Tatínek, aniž zvedl hlavu od výpočtu, namítl, že to není pravda.

„Je to pravda," trvala maminka na svém.

„Vždyť jsi z městečka. Z dědiny jsem já," tvrdil neoblomně tatínek.

Jako by i ona vydávala nejlepší ovoce v čase, kdy dny vybočily z normálního běhu, třeba když tatínek odjel na služební cestu nebo na cvičení. Do kostela sice v neděli šli, ale jenom na chvíli, trochu se pomodlit.

„Pán Bůh nám to odpustí."

Vydali se pak na dlouhou procházku k Vltavě anebo na kolotoče a maminka každému koupila zmrzlinu či cukrovou vatu, co kdo chtěl, a jindy zas vyrazili do kina na kovbojku nebo do Illusionu na starý film s Vlastou Burianem.

Kde se v ní najednou vzalo tolik poťouchlosti? Naučila je písničku o dívce, kterou nikdo nebude chtít, protože má na zadnici černý flek.

„Ale před tatínkem ji nezpívejte."

Taky písničku o lotrasech, co zavraždili kupce.

S gustem vyprávěla, jak zlobívala, zvlášť pro Hanku si nechávala historky o tom, jak si domluvila schůzku s jedním chlapcem a randila pak s jiným.

„Co chcete, abych vám uvařila, na co máte chuť?" ptala se.

„Na rajskou přece."

Konzervy s protlakem otvírala nožem. Zabodla ohromnou kuchyňskou kudlu do plechu, šmik sem šmik tam, jako by párala zvíře, a už po prstech stéká hustá červená hmota. Kyselost i sladkost.

A o týden později... přiběhli z kostela, kam je poslala, protože sama šla už na první mši o sedmé ráno, aby měla klid na vaření.

„Ahóóój, mamíí! Nazdáreček!"

Přiklopila poklici na hrnec, odložila vařečku, její obličej se prudce proměnil, měl strhané rysy, jako by ji každé slovo bole-

lo a jako by ji každý zvuk trhal na kusy: „Neumíte křesťansky pozdravit?“

„Co?“

„Ptám se, jestli umíte pozdravit křesťansky?“

„Jakže?“

„Správně křesťansky se přece zdraví: Pochválen Pán Ježíš Kristus!“

„Já jsem tak šťastná, že tě mám,“ svěřila se Vítkovi večer. „Co mi v tom životě jinak zbejvá? Nic. Pepan není zlej, ale zbrklej a naivní, a na to doplatí. Copak takhle se v životě někam dostane? Hanka začíná odmlouvat. Tatínek si řeší svoje matematický rébusy a všecky starosti nesu na svejch bedrech já. Než se uráčí zvednout a pomoct mi, to si radši všecko udělám sama.“

Vítek by jí rád řekl o něčem, co by ji potěšilo, ale napadaly ho samé hlouposti.

Jaké to je, ztratit v lese maminku? Když se smráká, kolem jen stromy a šero a ticho. Maminkóóó! Výlet se nevyvedl.

„A přitom sem byla tak nešťastná, když sem otěhotněla. Pán Bůh mi s tebou všechno vynahradil. Řekla sem si, že když dopustil, abych tě měla, pomůže mi i potom. Na tátu mě ale dlouho nepřešel vztek. Mám tě tak ráda.“

„Já tě mám taky rád.“

„Narodil ses v noci. Někdy kolem jedný. Už si měl bejt na světě, a pořád nic. Nějaký stahy sem cejtila už v poledne, ale polevily. Večer sem usnula. Probudily mě bolesti. Nedovedeš si představit, co je to za bolest. Bolest zubů je proti tomu nic. Byla

to nová nemocnice, s velkýma oknama. Na pokoji nás leželo sedm. Zkusila sem zazvonit na sestru, ale zvonek nefungoval. Nechtěla sem ostatní budit. Vyhrabala sem se na chodbu. Došourala sem se až na konec k prosklený stěně, viděla sem na dvůr a zaparkovanou sanitku, ve vrátnici se svítilo. Člověk si zapamatuje samý pitomosti. Nad protější střechou zářil měsíc. Připadalo mi to neuvěřitelný."

„Neuvěřitelný?"

„Neuvěřitelný. Ta prázdná chodba, já, skleněná stěna, sanitka, měsíc. To ticho. Studená podlaha. Napadlo mě: to tady, to sem já? Jak se to vlastně seběhlo? A do toho bolest. Co když to nepřežiju? A ta chodba, sklo, třeba to je tečka za vším. Sestra měla pootevřený dveře, seděla za stolem a něco si četla. Už – povídá mi. Zavolám pana doktora. – A potom, když viděla, co a jak, zaječela na celou chodbu: Ona už rodíííííí! Lehněte si tady. – Nebylo to lehátko, ale vozejk, jak se na něm vozí várnice s obědem. Pane doktoréé! – Příběh rozcuchanej, oči zalepený. Co je? Co je? – Ani mě nedovlekli na sál a už si byl venku, celej obalenej tmavým slizem. Připadala sem si jako vejpůl roztržená. Vozejk byl krátkej, takže mi hlava spadla dozadu. Viděla sem přímo na... vážně, člověk si zapamatuje samý nesmysly. Tu čerň a ten zaseknutej bílej srpek."

✦ ✦ ✦

Sobota ráno, všichni ještě spí. Na plácek před agitační středisko, naproti telefonní budce bez telefonu, mezi parkoviště a cíp nezastavěné čtvercové plochy přijel jeřáb a na nízký sokl spustil sochu studentky. Statné betonové děvče s knihou pod paží vykračovalo levou nohou, hlavu vztyčenou, s hladkým čelem a náznakem copu vzadu na krku jak ve filmu pro pamětníky.

Kanalizační vpusť u jejích nohou byla už dlouho ucpaná. Větřík čeřil hladinu rozlehlé louže a studentka se zrcadlila.

Vyhlížel směrem k proluce mezi dvojicí nižších dlouhých bloků. Koleny opřen o radiátor, lokty o parapet a čelem o sklo sledoval, jak tudy vyráží výrostek na kolečkových bruslích, předklání se a oběma rukama rytmicky máchá prádlo. Po chvíli vyšel capart s módní hračkou, dvojicí koulí na provázcích a bum… bum bum, koule narážely o sebe a měly stále větší rozkmit, až nakonec začaly třískat střídavě nahoře a dole a bum bum přešlo v krátké trrrr.

Doufal, že se Vraní oko objeví, vyvolával ho, čekal, až se odtamtud zčistajasna vyřítí, v ruce oštěp, prolétne kaluží a voda zacáká od kopyt, přenese se přes plot u školky, přes pískoviště a železné prolézačky a někde mezi domy se ztratí z očí.

„Neměli tu proluku nechávat," mínila maminka. „Kdyby ji zastavěli, byl by tady celej prostor pěkně za větrem."

A hele, povstává mračno prachu, kutálí se kelímek, papír od salámu prudce stoupá jak vystřelený projektil, ztrácí rychlost, ve spirálách sestupuje a zachycen dalším náporem vyskakuje a letí dál.

✦ ✦ ✦

V neděli dopoledne Vítka zničehonic napadlo, že Pepan brzy umře.

To dopoledne se ve svém poklidu nelišilo od jiných nedělních rán. Lidé dlouho spali a domovní bloky jen zvolna ožívaly zapnutými televizory s pohádkami a postavami zjevivšími se v nočních košilích a trenkách s první ranní cigaretou. Tu a tam zalomozilo nádobí, hučel vysavač, pronikl útržek hádky či kvil elektrické vrtačky. Nad prolézačkami a pískovišti vanuly pachy připravovaných obědů. V běhu ročních dob se měnily pouze nepodstatné vnější znaky: zatímco na jaře a v létě se v oknech a na balkónech rozložily ženy ve spodním prádle, dychtivé zkrásnět, na podzim a v zimě jejich místo zaujaly pytle, koše a krabice s ovocem, cibulemi a ořechy z venkova a na šňůrách suše chrastilo zmrzlé prádlo.

Vítka v tom poklidu tlačila myšlenka na Pepanovu smrt jako kamínek v botě. Rád by na ni zapomněl. Ale i když ji vší silou tlačil tam, odkud přišla, do proluky kdesi v hlavě, nepřestával její studený dotek cítit. Viděl Pepana, jak leží na asfaltu, nevěděl kdy a kde. Připomínal muže, který jednou ležel u vykládkové rampy za Domem služeb. Z chodníku ho nemohl nikdo spatřit. Vítek s Béďou to ale vzali po rampě, a tak ho uviděli.

„Hele!“

„Je mrtvej?“

Béďa sebral kamínek a hodil. Netrefil přímo do muže, kamínek dopadl kousek před něho, dokutálel se k natažené ruce a dotkl se jí. Tělo se nepohnulo.

Utekli a zastavili se až u přechodu, ale domů nešli, museli by jít každý sám.

„Co kdybysme se podívali na plácek? Kluci tam budou hrát fotbal."

„Tak jo."

Aktovky hodili ke klepadlům a vrhli se do hry. Za chvíli z nich lil pot a Vítkovi ke všemu na zadku povolily kalhoty. Sedl si stranou a jen se díval a Béďu to rychle přestalo bavit.

„Hele, mám čtyřicetník. Koupíme si šumák."

V puse se jim dělala štiplavá pěna, smáli se, ale museli se nutit. Bloumali kolem sídliště a nakonec je jakýsi magnet přitáhl zpátky na rampu. Doufali, že muž bude pryč, ale pořád se tam povaloval.

„Poď, řeknem o něm v hospodě."

A tak vstoupili za skla se zažloutlou záclonou a mezi umakartovými stoly se propletli k výčepu.

„Co si dáte?" houkl zpoza pultu chlap.

Z vyhrnutých rukávů trčely chlupaté potetované pracky.

„Nic. Ale za hospodou někdo leží."

„Tak ho tam, smradi, nechte ležet."

Druhý den cestou do školy už muže nespatřili.

„Co když se nám to zdálo?"

„Jo," přisvědčil Vítek, „nejspíš se nám to zdálo."

Z paměti vyplouvaly i jiné, příjemné a konejšivé záblesky z doby, kdy maminka mívala měkkou a líbeznou tvář. Byla taková dlouho a jen zvolna se stávala obyčejnou.

Jenže kdo ví, co všechno se v hloubce skrývá. Bylo by bláhové nechat se někdy ukonejšit a oddat se pocitu bezstarostnosti.